

การศึกษาลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

STUDY OF DIGITAL LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF EDUCATIONAL
ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF NORTHEASTERN COLLEGE
OF AGRICULTURE AND TECHNOLOGY

สมพร ทรงจ่อหอ¹ ชีระ รุญเจริญ² จีรนาก ภูริเศวตกำจาง³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 40 คน และหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 70 คนในที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 110 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลมีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นทุกด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ:ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ ตำแหน่ง นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

² ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

³ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

The research purposes were 1) to study the digital leadership characteristics of educational administrators under the jurisdiction of Northeastern College of Agriculture and Technology, 2) to compare the digital leadership characteristics of educational administrators under the jurisdiction of Northeastern College of Agriculture and Technology. The sample was the 40 deputy directors of educational institutions and 70 academic department heads, totally 110 personnel, selected by purposive sampling by using the entire population as a sample. The research instrument was the 5-level estimate rating scale questionnaire (IOC) between 0.60-1.00 and the total reliability 0.96. The data analysis statistics were the percentage, mean, and standard deviation. The data were analyzed by using computer package software.

The research findings were:

The opinion level of digital leadership of institution administrators, Northeastern College of Agriculture and Technology, as perceived by the deputy director and academic department heads found overview and each aspect were at high opinion level, and the highest mean was the influencing with ideology or creating prestige aspect, follow by the stimulation of intelligence aspect, the consideration of individuality aspect, and the inspiration aspect.

The comparative data analysis results of opinion level of digital leadership characteristics of institution administrators under the jurisdiction of Northeastern College of Agriculture and Technology as perceived by the deputy director and academic department heads, classified by working experience, overview and each aspect were different with statistical significance level 0.05. When each aspect consideration found the consideration of individuality aspect and the inspiration aspect different with statistical significance level 0.05, the others did not different.

Keywords: Digital Leadership, Northeastern College of Agriculture and Technology

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

“การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมาซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น” (ประภาส วรรณทอง, 2559 : 22) ดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วของสถานศึกษาเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ 1. Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ Server บน Internet 2. Mobility Devices ได้แก่ อุปกรณ์

พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ทั้งหลาย โทรศัพท์มือถือ Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่นๆ มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้ แต่ปัจจุบันนี้เป็นแบบ Multipurpose 3. Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถที่จะเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้น อย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงานการบริหารของสถานศึกษา 4. Internet of Things (IOT) ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ภายใน ปี คศ. 2020 นี้การใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันจะใช้การเชื่อมต่อผ่าน Internet เป็นหลักไม่ว่าจะเป็น อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้สำนักงานในบ้าน Smart Phones, Tablet PC หรือ แม้กระทั่งนาฬิกาของใช้ส่วนบุคคล IOT นี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารให้เป็น Smart Office ได้ หรือแม้แต่การนำแนวคิด Work at Home มาใช้ในอนาคต (ธีรดา สืบวงษ์ชัย, 2553 : 15-16)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ถ้ารู้จักนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน ครูต้องไม่ใช่ Power Point หรือโปรแกรมนำเสนองานอื่นๆ แทนกระดานดำเท่านั้น แต่ครูต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากโลกภายนอกสู่ห้องเรียนโดยผ่าน Internet ก็จะทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น ครูสามารถเล่นบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ได้ดี นักเรียนสามารถเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry Learning) หรือเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนได้อย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ครูอาจารย์ยังสามารถสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เป็นแบบชั้นเรียนดิจิทัล (Digital Classroom) ได้อีกด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าเทคโนโลยีไม่สามารถมาสอนแทนครูได้แต่ครูที่ไม่ใช้เทคโนโลยีจะต้องถูกแทนที่โดยครูที่มีความสามารถใช้เทคโนโลยี ในการบริหารด้านอื่นไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงบประมาณการเงิน งานธุรการ งานอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมตลอดจนงานความสัมพันธ์กับชุมชน เหล่านี้สถานศึกษาจะต้องสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารต้องนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยอย่างคุ้มค่า ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามการรับรู้ของรองผู้อำนวยการและหัวหน้าแผนกวิชา ว่ามีความรู้ความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับใด ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร องค์กร และผลการนำไปใช้ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และวิทยฐานะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยครอบคลุมสาระของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 40 คนและหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 70 คน ในปีการศึกษา 2562 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 40 คนและหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 70 คน ในปีการศึกษา 2562 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 110 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา แบบสอบถาม มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่ง ประสบการณ์และวิทยฐานะ เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการและหัวหน้าแผนกวิชา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale) เกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเมื่อรวบรวมจากตารางแจกแจงความถี่แล้ว แบ่งเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับตัวแปรต่างๆ ออกเป็น 5 ระดับ (John W. Best 1981 p. 182)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการวิจัย นำร่างแบบสอบถามที่พัฒนาและปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความเห็นชอบ และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำ

จากแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ (Try – out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ จำนวน 30 คน เพื่อนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์ และวิทยฐานะ ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหา ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์การดำเนินการลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการและหัวหน้าแผนกวิชาทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ เบสท์ (John W. Best 1981 p. 182)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ t-test (Independent Sample) ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม และสถิติ F-test (One way : ANOVA) โดยทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's method)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ตามระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 57.58 รองลงมาเป็นรองผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 จำแนกตามประสบการณ์ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 6-10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 49.24 รองลงมาคือต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.76 และวิทยฐานะส่วนใหญ่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 59.09 รองลงมาคือวิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 40.15

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและ รายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการกระตุ้นการแก้ปัญหา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และถ่ายทอดความคิดที่สำคัญ ไปสู่เพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีแนวคิด วิธีการความรู้เรื่องดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกเต็มใจ ร่วมใจและภาคภูมิใจเมื่อได้ทำงานร่วมกัน ผู้บริหารประพฤติตนเป็นที่น่าเชื่อถือน่าเคารพ นายกองเยี่ยมใสศรัทธา แก่เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงานว่าจะเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ

3. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดกำลังใจในการทำงาน เมื่อต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรค รองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนเพื่อพัฒนาองค์กรร่วมกัน และผู้บริหารส่งเสริมเพื่อร่วมงานให้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เท่ากัน ผู้บริหารเน้นให้ผู้ร่วมงานเห็นความสำคัญและภารกิจของงานเป็นสิ่งสำคัญและนำภาคภูมิใจ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกแก่เพื่อร่วมงาน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมเพื่อร่วมงานปฏิบัติงานโดยความไว้วางใจให้เกียรติซึ่งกันและกัน

4. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการกระตุ้นการแก้ปัญหา โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารพิสูจน์ให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคได้โดยความร่วมมือของผู้ร่วมงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารผู้บริหารแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่ท้าทาย และเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาด้วยกัน ผู้บริหารพิจารณาปัญหาและแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อเป็นแนวทาง และแก้ปัญหาในองค์กร และผู้บริหารกระตุ้นความพยายามของ

ผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองโดยการนำ IT ด้านดิจิทัลมาใช้ และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

5. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ได้บังคับบัญชา รองลงมาคือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นที่เคารพ ยกย่อง เลื่อมใส และศรัทธา ผู้บริหารแสดงการยอมรับและชื่นชมในความสามารถของผู้ร่วมงานเมื่อปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความยุติธรรม ผู้บริหารสนับสนุนเพื่อร่วมงานให้พัฒนาตนเอง เข้ารับการอบรม พัฒนาความรู้ความสามารถด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้นตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมอบหมายงานให้กับบุคลากร โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นทุกด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามวิทยฐานะโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามวิทยฐานะ วิทยฐานะชำนาญการมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกับวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และวิทยฐานะชำนาญการพิเศษมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกับวิทยฐานะเชี่ยวชาญ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีบางประเด็นที่ต้องอภิปรายผลเพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งแสดงว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา แสดงให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่ดี ที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นเป็นที่น่าเชื่อถือยกย่อง ศรัทธา ไว้วางใจ และเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกันของบุคลากรในองค์กร ต้องการเอาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการโน้มน้าวหรือกระตุ้นให้บุคลากรหรือผู้ได้บังคับบัญชา เกิดความตระหนักถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้ช่วยกันคิดหาแนวทางใหม่ๆมาแก้ปัญหา เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม กระตุ้นให้มีการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีระเบียบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนมุมมองในการมองปัญหา ส่งเสริมการใช้เหตุผล และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นของบุคลากรในองค์กร

2. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และถ่ายทอดความคิดที่สำคัญ ไปสู่เพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีแนวคิด วิธีการ ความรู้เรื่องดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกเต็มใจ ร่วมใจและภาคภูมิใจเมื่อได้ทำงานร่วมกัน ผู้บริหารประพฤติตนเป็นที่น่าเชื่อถือน่าเคารพ น่ายกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา แก่เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงานว่าจะเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และถ่ายทอดความคิดที่สำคัญ ไปสู่เพื่อนร่วมงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีแนวคิด วิธีการ ความรู้เรื่องดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกเต็มใจ ร่วมใจและภาคภูมิใจเมื่อได้ทำงานร่วมกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารยุคดิจิทัลถือว่าเป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ สามารถนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมตัดสินใจร่วมกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กร หน่วยงานอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลยุค ICT กับการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่วนสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำในการนำเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มาทำงานร่วมกัน ทำให้องค์กร หน่วยงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดกำลังใจในการทำงาน เมื่อต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรครองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนเพื่อพัฒนาองค์กรร่วมกัน และผู้บริหารส่งเสริมเพื่อร่วมงานให้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เท่ากัน ผู้บริหารเน้นให้ผู้ร่วมงานเห็นความสำคัญและภารกิจของงานเป็นสิ่งสำคัญ และนำภาคภูมิใจ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกแก่เพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมเพื่อร่วมงานปฏิบัติงานโดยความไว้วางใจให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมและรายข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดกำลังใจในการทำงาน เมื่อต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรครองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานอุทิศตนเพื่อพัฒนาองค์กรร่วมกัน และผู้บริหารส่งเสริมเพื่อร่วมงานให้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องเท่ากัน แสดงว่าผู้บริหารให้เทคนิคการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการบริหารที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ คือ การบริหารตามสถานการณ์ซึ่งใช้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานควบคู่กันที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการเสริมแรง กระตุ้นให้เกิดอยากทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร และผู้บริหารสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน จนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายที่องค์กรหรือหน่วยงานตั้งเป้าหมายไว้ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

และแนวทางแก้ไขเพื่อปรับเจตคติ เช่น บางโรงเรียนผู้บริหารจะไม่รับพิจารณางานเขียนหรือพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีดธรรมดา จะรับเฉพาะงานที่พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อบังคับให้ครู นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์เป็น

2) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน ในการนำเทคโนโลยีมาใช้จะต้องคำนึงว่า จะนำมาใช้เพื่ออะไร ต้องคำนึงถึงนักเรียนเป็นอันดับแรก ผู้บริหารต้องกำหนดหลักสูตร การใช้หลักสูตรออนไลน์ หลักสูตรที่ใช้กับคอมพิวเตอร์หรือใช้กับอินเทอร์เน็ต จะต้องใช้ระบบบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ต้องมีการปรับปรุง ผู้บริหารต้องจัดเตรียม Server ของแต่ละแผนกวิชา เพื่อให้เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตของวิทยาลัย เมื่อต้องการทราบเรื่องอะไรก็สามารถคลิกดูได้นักเรียนจะมีความภาคภูมิใจที่ครูไม่ทอดทิ้ง แม้จะอยู่ที่บ้านก็สามารถเชื่อมโยงกันได้ตลอดเวลา นับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสะดวกสบายรวดเร็ว เป็นระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (Digital library) รวมทั้งการทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) จากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ การวัดผลประเมินผล

3) การบริหารเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร ผู้บริหารต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ความเชื่อมโยงของงานแต่ละงานในโรงเรียน เช่น งานวิชาการ งานบริหารบุคคล กิจกรรมนักเรียน งานธุรการ งานสัมพันธ์กับชุมชน และงานอื่นๆ โดยการนำระบบการจัดการสารสนเทศ (Management information system : MIS) เข้ามาใช้เกิดความคล่องตัว เมื่อชุมชนผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่นเข้ามาติดต่อประสานงานจะทำให้กระบวนการต่างๆ เสร็จสิ้นลงอย่างรวดเร็ว ถือเป็นประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นอกจากนั้นโรงเรียนอาจสร้าง Website เพื่อประชาสัมพันธ์เกียรติภูมิโรงเรียนในอีกทางหนึ่งได้อีกด้วย

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นทุกด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามวิทยฐานะโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามวิทยฐานะ วิทยฐานะชำนาญการมีระดับความคิดเห็น แตกต่างกับวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และวิทยฐานะชำนาญการพิเศษมีระดับความคิดเห็น แตกต่างกับวิทยฐานะเชี่ยวชาญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี ผู้บริหารต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

1.2 ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารต้องส่งเสริมเพื่อร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความไว้วางใจให้เกียรติซึ่งกันและกัน

1.3 ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผู้บริหารต้องมีการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองโดยการนำ IT ด้านดิจิทัลมาใช้ และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

1.4 ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายงานให้กับบุคลากร โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อได้ข้อมูลในเชิงลึก
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้ตัวแปรอื่น
- 2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามการรับรู้ของครูผู้สอนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

เกสรดา ศักดิ์นิมิตวงศ์. (2561) **เตรียมความพร้อมให้กับองค์กรยุคดิจิทัล**. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/644094>

จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชูชาติ พุทธิลา และกนกอร สมปราษฎ์. (2561). **องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู**, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยบริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ณัฐวดี พงศ์ศิริ. (2560), **ผู้นำในยุค Digital Economy**. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.dst.co.th/index>.

ศุภวีรัตน์ โกสุมภ์ศิริ. (2558). **ภาวะผู้นำแบบดุลยภาพ-ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21**. ค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2560, จาก <http://leader1234.blogspot.com/2015/09/21-scholarly-article-equilibrium.html>.

เทียน ทองแก้ว. (2557). **ลักษณะของบุคคลที่มีภาวะผู้นำ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.eme2.Dbec.go.th>. 1 มีนาคม 2557.

พรชนิตว์ สีนาราช. (2560). **ทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้**, วารสารห้องสมุด 61, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2560)

_____. **การจัดการเรียนการสอนในยุคโลกดิจิทัล**, เดลินิวส์ ศุกร์ 11 มกราคม 2561 (ออนไลน์) 2561 (3 พฤศจิกายน 2560) สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/education/358284>.

_____. (2561). **การศึกษาจะถูกเปลี่ยนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล**. (ออนไลน์) 2561. (25 พฤศจิกายน 2559) สืบค้นจาก <https://www.it24hrs.com/2011/senate-georgia-ipad-education-usa>.